

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 35, Mart 2019, s. 137-157

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4849>

Doç. Dr. Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim
Dalı, hatice.bayraktar@izu.edu.tr

Necati KARAKÜLÇE

MEB İstanbul Bağcılar Kirazlı İlkokulu Müdür Yardımcısı, necocan.83@hotmail.com

İLKOKUL YÖNETİCİLERİNİN VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ TUTUMLARININ İNCELENMESİ¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilkokul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarının ne düzeyde olduğu ve çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin ve ilkokul yöneticilerinin tutumları mevcut şekliyle belirlemek amaçlandığı için betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul'un Avrupa yakasında bulunan devlet okullarında ve özel okullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ve ilkokul yöneticileri, örneklemini ise Bağcılar, Bahçelievler ve Bakırköy ilçelerinde bulunan devlet okullarında ve özel okullarda görev yapan 337 sınıf öğretmeni ve 107 ilkokul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada "Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucundan elde edilen verilere göre; sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının olumlu olduğu, yaşa, cinsiyete, medeni duruma, okulda çalıştığı süreye, eğitim düzeyine ve görev yaptıkları ilçeye göre değişkenlik göstermediği, mesleki kıdeme göre ise; 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik tutumlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu, özel okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin tutumlarının devlet okulunda çalışan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul yöneticilerinin ise değerler eğitimine yönelik

¹Bu çalışma İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Necati Karakülçe'nin Doç. Dr. Hatice Vatansever Bayraktar'ın danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

tutumlarının sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu, cinsiyete, medeni duruma, eğitim düzeyine, görev yaptıkları okul türüne ve görev yaptıkları ilçeye göre değişkenlik göstermediği, yaşa göre 22-30 yaş arası ilkökul yöneticilerinin tutumlarının diğer yaş gruplarına göre daha olumlu olduğu, mesleki kıdeme göre 1-10 ve 11-15 arası mesleki kıdeme sahip ilkökul yöneticilerinin değerler eğitime yönelik tutumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu, okuldaki çalışma süresine göre ise 1-5 yıl arası görev yapan ilkökul yöneticilerinin değerler eğitime yönelik tutumlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer, değerler eğitimi, yönetici, sınıf öğretmeni, değerler eğitimi tutumu

INVESTIGATION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' AND PRINCIPALS' ATTITUDES TOWARDS VALUES EDUCATION

Abstract

The purpose of this study is to examine the attitudes of primary school teachers and principals' regarding the values education. In the research, which was organised according to the scientific screening model, the following sub questions have been searched. 1- Which level do primary school teachers have towards attitudes of values education? 2- Do the attitudes of primary school teachers towards values education differentiate according to their age, gender, marital status, professional seniority, uptime at school, level of education, type of the school they work for and the districts they work for? The universe of the study is constituted by primary school teachers who work in public schools and private schools that in Bağcılar, Bahçelievler and Bakırköy districts of Istanbul in 2017-2018 school year. 337 primary school teachers who work in this districts constitute the sample. In research, "Values Education Attitude Scale" was used for obtaining data. Primary school teachers' attitude scores which applied in schools, related to values education not at the highest level, it reveals that teachers perceived values education applied in school positive. There is no significant difference between primary school teachers' attitudes toward values education with respect to age, gender, marital status, working time in the school, education level and the district they work. It was found that there is a significant difference in primary school teachers' attitudes related with values education as interdepend their occupational seniority. Attitude points related to values education of teachers which have experience from 1 to 10 year are higher than teachers which have experience from 11 to 15 years. The attitudes of primary school principals towards values education were found to be more favorable than that of primary school teachers, and they did not differ according to gender, marital status, education level, type of school they served, and district where they work. According to age, the attitudes of primary school principals between 22-30 years old are more positive than other age groups. According to the professional seniority, the attitudes of the primary school principals between 1-10 and 11-15 are higher than the others. According to the working time in the school, it was concluded that the attitudes of the primary school principals who work between 1-5 years were higher than the other groups.

Key words: Value, value education, primary school principals, primary school teacher, attitudes towards values education

GİRİŞ

Değerler Eğitimi, toplumların ve ülkelerin en önemli unsurları arasındadır. Değerler bizlerin adeta vazgeçilmez unsurlarımız ve toplumu toplum yapan güzelliklerdir. İnsan hayatının önemli bir bölümünü kapsayan eğitimde asıl amaçlardan bir tanesi; okuldan mezun olan öğrencinin toplumun kabul ettiği değerleri kazanmış olması ve bu değerleri yaşatabilmesidir.

Bazen “Karakter Eğitimi” olarak da karşımıza çıkan “Değerler Eğitimi”, eğitimin en önemli amaçları arasında tarih boyunca yerini korumuştur. Eğitimin iki temel amacı bulunmaktadır: Birincisi, akıllı insan yetiştirmek, ikincisi ise iyi insan yetiştirmektir. Bu sebepten değerler eğitimi kavramının etkilerine İslam’da, Hıristiyanlık’ta, Budizm’de ve Aristo, Sokrates gibi Yunan filozofların yapmış oldukları çalışmalarda rastlanabilir (Altan, 2011: 55).

Okulların en önemli görevlerinden bir tanesi de okul programında yer alan veya almayan değerleri öğrencilere kazandırmak, öğrencilere belirli kurallara göre disiplin kazandırmak, onların ahlaki gelişimlerine katkı sağlamak ve karakterlerini pozitif yönde etkilemektir (Baysal, 2013: 9).

Geçmişten günümüze eğitim sisteminin tam ortasında yer alan değerler eğitimi, her zaman insanlığın vurgu yaptığı evrensel ve ahlaki değerlere sahip ve bu değerlerle hareket eden birey yetiştirmeyi amaç haline getirmiştir. Sevgi, saygı, cesaret, erdem, sorumluluk, azim, disiplin, adalet vb. birçok önemli değerleri bireye kazandırmak değerler eğitimi ile gerçekleşecektir. Bu eğitimin uzun vadedeki hedefi günümüzde de toplumda giderek problem halini almış etik ve ahlaki konularda yardım etmek ve toplumun daha güvenli bir dünyada yaşamasını sağlamaktır (Altan, 2011: 55).

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (MEB, 2018).

Okullar, toplumun geleceğini inşa etmesi açısından ne kadar büyük öneme sahipse, okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin sergiledikleri davranışlar da o kadar önemlidir. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerin öğrencilere aktarmak istedikleri ve eğitimin asıl hedefleri arasında olan değerler ve bu değerlerin öğrencilere aktarılış biçimleri üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır. Değerlerin öğrencilere etkili bir şekilde aktarılmasında, öğretmen ve yöneticilerin tutumlarının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu önemle yapılan araştırmada, değerler eğitiminin öğrencilere aktarılabilmesi için öncelikle öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin tutumlarının incelenmesi araştırmanın önemini belirtmektedir.

Değerler Eğitimi

Türk Dil Kurumunda Türkçe sözlüğümüze baktığımızda değer kavramının tanımları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

1. Herhangi bir nesnenin önemini ortaya çıkarmaya yarayan soyut ölçü, kıymet.
2. Herhangi bir nesnenin para ile ölçülen karşılığı, paha.
3. Faydalı ve yüksek nitelik.
4. Faydalı niteliklere sahip olan (kişi).

Başka bir tanımda ise değer, insan hayatında önemli olan bir fikirdir (Fraenkel, 1977: 11). Değer, davranış biçiminin kişisel veya sosyal olarak karşıt veya ters bir davranış biçimine göre tercih edilebilen etkili bir inançtır (Rokeach, 1973: 48). Cooper'a (2014: 108) göre değer; önem arz eden veya istenen kurallar, ilkelerdir. Toplumun görmek istediği kurallar ilkelere değerler eğitiminin asıl hedeflerini oluşturmaktadır.

Schaefer'a (2012: 14) göre ise değer kavramı; yapılması istenilen güzel şeyler olarak tanımlanmaktadır. Okulların yetiştirmek istediği birey; toplumsal değerleri benimsemiş ve akademik olarak başarıyı yakalamış bireylerdir (Ekşi, 2003: 79). Bu tanımlardan sonra değer kavramının, bireyin davranışını ve yaşantısını etkileyen önemli bir unsur olduğunu anlaşılmaktadır.

Değer kavramı, bir milletin iyi yetişmesi ve gelecek nesillere aktarılması için gerekli olan önemli bir unsurdur. Birey, topluma ve kendisine faydalı olarak yetişmeli ve kazanmış olduğu değerleri de gelecek nesillere aktarmalıdır. Ancak toplumun beklentilerine ait değerleri aktarmak sürekli gayret gerektirmektedir. Çünkü toplumun beklentilerine ait değerler günümüzde, sürekli ve hızlı değişim göstermektedir (Karatay, 2007: 466).

Toplum ve kültürlerin en büyük yapı taşlarından biri olan değerler, hayatın anlamı ve o toplumun içinde yaşayan bireylerin izlerini ifade etmiştir ve bu değerler bireylere, toplumlara ve zamana göre değişiklik gösterebilir (Şimşek, 2011: 148,149).

Toplum için önem arz eden ilkeleri yönlendiren değerlerimiz, yaşantımızda da çok önemli yer tutmaktadır. Çünkü değerler topluma rehberlik etmektedir. Bu rehberliği yaparken de eğitim sistemi devreye girmektedir. Okullara, eğitim programlarına ve eğitim çalışanlarına bu konuda büyük görevler düşmektedir. Değerler, toplumun sergilemiş olduğu davranışlara kaynaklık eder ve bu davranışları yargılar. Ayrıca bireyler için önem arz eden unsurları tanımlar (Erdem, 2003: 56).

Her geçen gün değişen dünyada, bu değişime ayak uydurmak ve çağın gerektirdiklerini gelecek kuşaklara taşıma görevini üstlenen eğitim, aileden sonra okullarda yerini almıştır. Burada okullara, öğretmenlere ve yöneticilere büyük görevler düşmektedir. Toplumun sahip olduğu değerleri gelecek nesillere aktarmak, eğitim camiasının en önemli görevlerindendir.

Değerler eğitimi, okullarda aileden sonra verilmesi gereken önemli bir unsur olarak geçmişten günümüze yerini hep korumuştur. Okullarda eğitimin en önemli amaçlarından bir tanesi; doğru insan veya topluma karşı düzgün ve toplumun kabul gördüğü değerleri kazanmış bir birey yetiştirmek olmuştur. Değişen dünyada, toplumların kabul gördüğü değerler giderek önem arz etmekte ve değerler eğitiminin önemi her geçen gün daha fazla vurgulanmaktadır.

Okullarda verilen değerler eğitiminin çocuklar üzerinde önemli bir etki bıraktığı, hatta değerlere yönelik ilk kazanımların da okul öncesi zamanlarda çocuklara kazandırıldığı ve daha sonra tüm hayatları boyunca devam ettiği vurgulanmaktadır (Atabey, 2014: 7).

Değerler eğitimi sayesinde öğrenciler kendilerini, ailelerini, arkadaşlarını, çevrelerini ve doğadaki tüm canlıları sevmeyi öğrenirler. Başkalarına ve kendilerine saygılı olmayı ve hoşgörülü davranmayı öğrenirler (Atabey, 2014: 565). Saygılı olarak birlikte yaşamayı, birlikte çalışmayı, iş birliği yapmayı, yardıma muhtaç insanlara yardım etmeyi, yardım istemeyi, nezaket kurallarını öğrenirler. Öğrendikleri bu davranışları da etraflarına yansıtırlar.

İlkokul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi açısından ne kadar yeterli olduğu ve bunları öğrencilere ne derece yansıttığı, toplumun değerler eğitimi kazanmasında o kadar etkili olduğu söylenebilir.

Bir ülkede eğitimin temel hedefi topluma faydalı ve doğru insan yetiştirmektir. Öğretimin yanında çocukları iyi bir insan olarak yetiştirmek, doğru ve dürüst bir birey olarak topluma kazandırmak asıl amaçtır. İyi insan olma eğitimi ailede başlar ve okulda devam eder. Büyüklere saygı duymak, toplum kurallarına uymak, doğru insan olmak, nezaket kurallarına uymak, adil olmak insanlara yardım etmek gibi davranışlar eğitimin hedeflenen davranışlarıdır. Tüm bu davranışlar çocuğa kazandırılan değerlerde saklıdır. Bu yüzden değer kavramı eğitimde büyük öneme sahiptir. Tüm toplumlarda ve her dönemde birey için aranan nitelikler bu değerler olmuştur (Yörükoğlu, 2003: 221).

Değerler eğitiminin asıl amacı, çocuklarda doğuştan var olan iyi ve güzel tarafları ortaya çıkarmak; sahip olduğu kişiliğinin gelişmesini sağlamak; mükemmelliğe ulaşmasını sağlamak; toplumu ve bireyler kötü davranışlardan ve ahlaktan kurtarmak ve korumak, aynı zamanda güzel ahlakla donatmaktır (Öztürk, 2016: 225).

Toplum sahip olduğu değerlerini gelecek nesillere taşımak için mücadele etmektedir. Gelecek nesillerden beklenen davranışlar, toplumun içinde yaşadığı değerleri özümsemek ve bunları olaylara karşı yaklaşımında ölçüt olarak kullanmasıdır (Kıncal, 2007: 26).

Değerlerden yoksun bir eğitim faydalı değildir. Değerlerden uzak olan bir eğitim, insanı daha zeki bir şeytana dönüştürür. Eğitim topluma değerleri kazandırmayı hedeflediği zaman zararlı tehlike ortadan kalkar. Toplum, sosyal ve ahlaki değerleri korumak için bu değerleri eğitim yoluyla gelecek nesillere aktarmakla sorumludur. Saygı, demokrasi gibi değerler bireylerin seçmekte ya da seçmemekte özgür olmasına bırakılmaz (Oser, 1986, Akt; Bozdaş, 2013: 1).

Değer kavramı, davranışı yönlendiren ama davranışların ortaya konulacağını garanti etmeyen unsur, fikir ya da davranışla ilgili duyuşsal özellikli düşüncedir (Rokeach, 1973). Bu duyuşsal özellikli düşüncelerin sadece eğitimle değil aynı zamanda yaşantıyla da gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Bu nedenle okullarda değer kavramı sadece teoriden ibaret değil, yaşantı yoluyla verilmelidir.

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde Vatansever Bayraktar ve Işık (2017) tarafından ele alınan “İlkokul öğrencilerinin demokratik değerlere ilişkin tutumlarının incelenmesi” başlıklı çalışma, Cihan (2014) tarafından “Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye’deki uygulamaya bir bakış” başlıklı çalışma, Çengelci ve Yaşar (2012) tarafından “Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimine ilişkin bir durum çalışması” başlıklı çalışma, Sapsağlam ve Ömeroğlu (2015) tarafından “Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarında değerler eğitimine yer verme düzeylerinin belirlenmesi” gibi çalışmalar, değerler eğitimi ile ilgili araştırmalara örnek gösterilebilir. Fakat ilkökul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimi ile ilgili tutumlarının incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışma ilkökul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimi tutumlarını incelemek için yapılmıştır. İlkokullarda yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin, öğrenciye kazandırmak istenilen değerleri ne kadar önemsedikleri veya bu değerleri kazandırmakta ne kadar istekli oldukları araştırılmıştır. Eğitimin asıl hedeflerinden biri olan bu değerlerin, öğrencilere kazandırılması ve doğru insan yetiştirme aşamasında da ilkökul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin tutumlarının ne düzeyde oldukları da araştırmanın bir başka boyutudur. Bu düşüncelerden yola çıkılarak “İlkokul Yöneticilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin, Değerler Eğitimi Tutumlarının İncelenmesi” bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Bu çalışma, eğitimde ve günlük hayatta büyük önem taşıyan “Değerler Eğitimi” kavramına, ilkökullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve ilkökul yöneticilerinin ne düzeyde sahip oldukları ve çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak açısından büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı, İstanbul ili Bağcılar, Bahçelievler ve Bakırköy ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenleri ve ilkökul yöneticilerinin değerler eğitimi tutumlarının incelenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1.Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları ne düzeydedir?

2.Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları yaş, cinsiyet, medeni durum, mesleki kıdem, okulda çalıştığı süre, eğitim düzeyi, görev yaptığı okul çeşidi ve görev yaptıkları ilçelere göre farklılaşmakta mıdır?

3.İlkokul yöneticilerinin değerler eğitimine yönelik tutumları ne düzeydedir?

4.İlkokul yöneticilerinin değerler eğitimine yönelik tutumları yaş, cinsiyet, medeni durum, mesleki kıdem, okulda çalıştığı süre, eğitim düzeyi, görev yaptığı okul çeşidi ve görev yaptıkları ilçelere göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ilkökul yöneticilerinin ve ilkökul sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarını mevcut şekliyle belirlemeyi amaçladığı için genel tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, araştırmanın ele aldığı konunun mevcut olan durumunu araştırmak ve betimlemektir (Karasar, 2002: 78).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni; İstanbul'un Avrupa yakasında bulunan devlet okullarında ve Milli Eğitime bağlı özel okullarda, 2017-2018 eğitim öğretim döneminde görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ve ilkökul yöneticilerinden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini belirlemek için oranlı küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçilen ilçelerin İstanbul'un özelliklerini taşıyabilecek nitelikte olmalarına, nüfus olarak yoğunluk taşıyan ilçeler olmalarına, sosyo-ekonomik açıdan farklı özelliklere sahip olmalarına, öğrenci-öğretmen-veli potansiyeli açısından farklılık göstermelerine dikkat edilmiştir. Nüfus olarak yoğun ilçeler tercih edilmiştir. Yine okulların buldukları ilçelerin, sosyo-kültürel düzey değişkenlerine bakılarak (üst-orta-alt) gruplandırılmıştır. Bu açıdan Bakırköy ilçesi üst sosyo kültürel düzey, Bahçelievler orta sosyo kültürel düzey ve Bağcılar alt sosyo kültürel düzey olarak seçilmiştir.

Araştırmanın örneklemini ise evreni temsil edebileceği düşünülen Bağcılar, Bahçelievler ve Bakırköy ilçelerinden rastgele seçilen 11 devlet okulu ve 6 özel okulda görev yapan 107 yönetici ve 337 ilkökul öğretmenini oluşturmaktadır.

Çalışmaya destek veren ilkökul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerine göre dağılışı Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1 İlkokul Yönetici ve Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (N=444)

Değişken	Grup	Yönetici		S. Öğretmeni		Toplam	
		f	%	F	%	F	%
Cinsiyet	Kadın	36	33,6	231	68,5	267	60,1
	Erkek	71	66,4	106	31,5	177	39,9
Yaş	22-30 yaş	15	14,0	87	25,8	102	23,0
	31-40 yaş	61	57,0	173	51,3	234	52,7
	41-50 yaş	31	29,0	77	22,8	108	24,3
Medeni durum	Bekâr	23	21,5	101	30,0	124	27,9
	Evli	84	78,5	236	70,0	320	72,1
Mesleki kıdem	1-10 yıl	53	49,5	191	56,7	244	55,0
	11-15 yıl	36	33,6	83	24,6	119	26,8
	16-20 yıl	18	16,8	63	18,7	81	18,2
Okuldaki çalışma süresi	1-5 yıl	76	71,0	250	74,2	326	73,4
	6-10 yıl	19	17,8	57	16,9	76	17,1
	11 yıl ve üstü	12	11,2	30	8,9	42	9,5

Eğitim düzeyi	Lisans	90	84,1	331	98,2	421	94,8
	Yüksek Lisans	17	15,9	6	1,8	23	5,2
Okul türü	Devlet Okulu	80	74,8	281	83,4	361	81,3
	Özel Okul	27	25,2	56	16,6	83	18,7
Görev yapılan ilçe	Bağcılar	40	37,4	204	60,5	244	55,0
	Bahçelievler	18	16,8	89	26,4	107	24,1
	Bakırköy	49	45,8	44	13,1	93	20,9

Tablo 1'e göre katılımcıların % 24,1'i (107) bir ilkokulda yönetici (müdür veya müdür yardımcısı) ve % 75,9'u (337) sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Yöneticilerin %66,4'ü erkek, % 33,6'sı kadın; sınıf öğretmenlerinin % 31,5'i erkek, % 68,5'i kadındır. Hem yöneticilerde (% 57,0) hem de sınıf öğretmenlerinde (% 51,3) en büyük yaş grubunu 31-40 yaşında olanlar oluşturmaktadır. Yöneticilerin % 78,5'i evli, % 21,5' bekâr; sınıf öğretmenlerinin ise % 70,0'i evli, % 30'u bekarıdır. Hem yöneticilerde (% 49,5) hem de öğretmenlerde (% 56,7) en büyük meslek kıdem grubunu 1-10 yıldır mesleği yapanlar oluşturmaktadır. Katılımcıların şu anki okulda çalışma sürelerine bakıldığında, her iki grupta da en büyük grubu 1-5 yıldır çalışanlar oluşturmaktadır (sırasıyla % 71,0 ve % 74,2). Eğitim düzeylerine bakıldığında, yöneticilerin % 84,1'i lisans mezunuyken, öğretmenlerde bu oran % 98,2'dir. Yüksek lisans yapan yöneticilerin oranı % 15,9 iken bu oran öğretmenlerde % 1,8'de kalmıştır. Çalışmaya katılan yöneticilerin % 74,8'i, öğretmenlerin ise % 83,4'ü bir devlet okulunda çalışmaktadır. Son olarak, yöneticilerin büyük kısmı (% 45,8) ile Bakırköy İlçesinde çalışırken, sınıf öğretmenlerinin büyük kısmı (% 60,0) Bağcılar İlçesinde çalışmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada verilere ulaşmak için "Kişisel Bilgiler Formu" ve "Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçeklerle ilgili yapılan geçerlik analizleri ve ölçekler hakkında detaylı bilgilere aşağıda belirtilen başlıklarla ayrı olarak yer verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın amaç sorularına cevap aramak için örneklem grubuna giren ilkokul yöneticileri ve sınıf öğretmenleriyle ilgili bilgileri elde etmek için araştırmacının oluşturmuş olduğu "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu formda ilkokul yöneticilerine ve sınıf öğretmenlerine cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, okuldaki görev türleri, meslekteki kıdemleri, eğitim düzeyleri, görev yaptıkları okuldaki görev süreleri, görev yaptıkları okul türü ve görev yaptıkları ilçe sorulmuştur. Bu formda istenilen bilgilere ulaşmak için toplam 9 soru bulunmaktadır (EK 1).

Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği

Araştırmada ilkokul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarını incelemek için Yaşaroğlu (2014) tarafından geliştirilen "Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği" (DETÖ) kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipte cevaplanmıştır. Ölçeğin

derecelendirilmesi “1. Kesin Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Orta Derecede Katılıyorum, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde uygulanmıştır. Araçtan elde edilen puan aralıkları ise ‘1-1.80’ için ‘Kesinlikle Katılmıyorum’; 1.81-2.60: için ‘Katılmıyorum’, 2.61-3.40: için ‘Orta Derecede Katılıyorum’, 3.41-4.20 için ‘Katılıyorum’, 4.21-5.00 için ‘Kesinlikle Katılıyorum’ kriter alınmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .92 olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada 22 maddelik ölçek üzerinde yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha katsayısı .70 ‘in altında tespit edildiği için bazı maddeler ölçekten çıkarılarak tekrar analiz edilmiş ve yeniden yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha katsayısı .74 olarak bulunmuştur (Yaşaroğlu, 2014: 503).

“Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği”nin, ilkökul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan bu araştırma için güvenilirlik analizi sonucu Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2 Değerler Eğitimi Tutum Ölçeğine İlişkin Güvenirlik Analizi

Boyut/Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha (α)
Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği	22	0,891

Tablo 2’de tek boyuta sahip “Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği” için oluşturulan güvenilirlik analizinin sonuçları sunulmuştur. Buna göre ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach’s Alpha) $\alpha=0,891$ şeklinde hesaplanmıştır. Bu sonuç, ölçeğin bu çalışma için de yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006).

Verilerin Toplanması

Bu ölçekler araştırmacı tarafından Bağcılar, Bahçelievler ve Bakırköy ilçelerinde önceden belirlenen 21 devlet okuluna (İlkokul) ve 11 özel okula (İlkokul) gerekli izin ve onay yazıları alınarak bizzat gidilmiş ve kurum müdürlüğü ile görüşüldükten sonra o kurumlarda görev yapan yönetici ve sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır.

Çalışmaya katılan gönüllü sınıf öğretmenlerine ve ilkökul yöneticilerine kişisel bilgi formlarında dikkat edilmesi gereken noktalar hatırlatılmış ve ölçeklerle ilgili bilgi verilerek gerekli açıklamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Gönüllü olarak araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine ve ilkökul yöneticilerine bırakılan veri toplama araçları aynı gün araştırmacı tarafından bizzat toplanmıştır. Araştırmacılara toplam 498 anket dağıtılmış ancak 444 tanesi geri dönmüştür. 54 ölçek eksik veya hatalı doldurulduğu sebebi ile değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin Çözülmesi

Verilerin analizine başlanmadan önce tüm veriler dikkatli bir şekilde kontrol edilmiş ve SPSS programına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin normallik dağılımını incelemek için Kolmogorov Simirnov testi yapılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerden iki gözeneği değişkenlerde T testi, normal dağılım göstermeyenlerde Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Normal dağılım gösteren verilerden üç

gözenekli değişkenlerde Anova testi, normal dağılım göstermeyenlerde Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Araştırmada uygulanan “Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği”nden elde edilen veriler, SPSS 23 programına yüklenmiş ve analiz edilmiştir.

Örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin ve ilkokul yöneticilerinin demokratik özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı yapılmıştır. “Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği” için güvenilirlik analizine bakılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarına yönelik betimsel istatistik analizi yapılmış, standart sapmaları ve aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarının cinsiyet değişkenine, medeni duruma ve görev yapılan okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak için T-Testi kullanılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarının yaşa, mesleki kıdeme, okullardaki çalıştıkları sürelerle ve görev yapılan ilçeye göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak için ANOVA Testi kullanılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarının eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır.

İlkokul yöneticilerinin değerler eğitimi tutumlarını incelemek için betimsel istatistik sonucuna bakılmıştır. Cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak için T-Testi uygulanmıştır.

İlkokul yöneticilerinin değerler eğitimi tutumlarının yaşa, mesleki kıdeme, okullardaki çalıştıkları sürelerle ve görev yapılan ilçeye göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak için Kruskal-Wallis H Testi uygulanmıştır.

İlkokul yöneticilerinin değerler eğitimi tutumlarının medeni duruma, eğitim düzeyine ve görev yaptıkları okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Tutum Düzeyi

Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarına ilişkin betimsel istatistik sonucu tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo3 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları (N=337)

Puan	\bar{x}	Ss	Katılma Düzeyi
Değerler Eğitimi	3,92	0,65	Katılıyorum

Öğretmenlerin çalıştıkları okullarda uygulanan değerler eğitimine ilişkin tutumlarını belirlemek üzere kullanılan Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği puanlarının değerlendirilmesinde ‘1-1.80’ için ‘Kesinlikle Katılmıyorum’; 1.81-2.60: için ‘Katılmıyorum’, 2.61-3.40: için ‘Orta Derecede Katılıyorum’, 3.41-4.20 için ‘Katılıyorum’, 4.21-5.00 için ‘Kesinlikle Katılıyorum’ kriter alınmıştır (Yaşaroğlu, 2014, s.128).

Tablo 3'te görüleceği gibi çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin okullarda uygulanan değerler eğitimine ilişkin tutum puanları $\bar{X}=3,92\pm 0,65$ olarak, 'Katılıyorum' düzeyinde hesaplanmıştır. Bu da en üst düzeyde olmasa da sınıf öğretmenlerinin okullarda uygulanan değerler eğitimini olumlu algıladıklarını göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutumlarının Cinsiyet, Yaş, Mesleki Kıdem, Medeni Durum, Okulda Çalıştığı Süre, Eğitim Düzeyi, Görev Yaptığı Okul Türü ve Görev Yapılan İlçe Değişkenlerine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 4 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Cinsiyet	Betimsel İst.			t-test		
		N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Değerler Eğitimi	Kadın	231	3,92	0,65	0,21	335	0,832
	Erkek	106	3,94	0,64			

* $p < .05$

Tablo 4'te görüldüğü üzere, kadın ve erkek sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(335)}=0,21$; $p > .05$]. Kadın ve erkek sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları neredeyse aynı düzeydedir.

Tablo 5 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Yaş	Betimsel İst.			ANOVA		Scheffe
		N	\bar{x}	ss	F	p	
Değerler Eğitimi	22-30 yaş	87	4,01	0,67	1,04	0,354	-
	31-40 yaş	173	3,89	0,66			
	41-50 yaş	77	3,90	0,59			

* $p < .05$

Tablo 5'te sınıf öğretmenlerinin, yaşlarına bağlı olarak değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F_{(2; 334)}=1,04$; $p > .05$].

Tablo 6 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Medeni Durum Değişkenine Göre T-Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Medeni durum	Betimsel İst.			t-test		
		N	\bar{x}	ss	t	sd	p
Değerler Eğitimi	Bekâr	101	3,96	0,65	0,74	335	0,460
	Evli	236	3,91	0,65			

* $p < .05$

Tablo 6'ya göre bekâr ve evli sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur [$t_{(335)}=0,74$; $p > .05$]. Bekâr ve evli sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları birbirine benzerdir.

Tablo 7 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Mesleki kıdem	Betimsel İst.			ANOVA		Scheffe
		N	\bar{x}	ss	F	P	
Değerler Eğitimi	1-10 yıl (1)	191	4,01	0,62	4,09	0,018*	1 ile 2, 3
	11-15 yıl (2)	83	3,81	0,69			
	16-20 yıl (3)	63	3,81	0,64			

* $p < .05$

Tablo 7'de sınıf öğretmenlerinin, mesleki kıdemlerine bağlı olarak değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur [$F_{(2; 334)}=4,09$; $p < .05$]. Hangi kıdem grupları arasında değerler eğitimi tutum puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu incelemek için uygulanan post-hoc Scheffe testine göre; 1-10 yıllık tecrübesi olan öğretmenlerin ($\bar{X}=4,01$) değerler eğitimine ilişkin tutum puanları 11-15 yıl ($\bar{X}=3,81$) ve 16-20 yıl ($\bar{X}=3,81$) mesleki tecrübesi olan öğretmenlerden daha yüksektir.

Tablo 8 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Okulda Çalışma Süresi Değişkenine Göre ANOVA Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Okulda çalışma Süresi	Betimsel İst.			ANOVA		Scheffe
		n	\bar{x}	Ss	F	P	
Değerler Eğitimi	1-5 yıl	250	3,90	0,68	0,69	0,505	-
	6-10 yıl	57	4,01	0,58			
	11 yıl ve üstü	30	3,95	0,48			

* $p < .05$

Tablo 8’de sınıf öğretmenlerinin, şu anki okulda çalışma süresine bağlı olarak değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür [$F_{(2; 334)}=0,69$; $p>.05$].

Tablo 9 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Eğitim düzeyi	Betimsel İst.			Mann-Whitney U	
		N	Sıra Ort.	Sıralar Top.	Z	P
Değerler Eğitimi	Lisans	331	168,97	55928,50	-0,04	0,965
	Yüksek Lisans	6	170,75	1024,50		

* $p<.05$

Tablo 9’da görüldüğü üzere, sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumları eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır [$Z=-0,04$; $p>.05$]. Lisans ve yüksek lisans mezunu sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları birbirine benzerdir.

Tablo 10 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkenine Göre T-Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Okul türü	Betimsel İst.			t-test		
		N	\bar{x}	ss	t	sd	P
Değerler Eğitimi	Devlet Okulu	281	3,86	0,67	3,88	335	0,000***
	Özel Okul	56	4,22	0,43			

*** $p<.001$

Tablo 10’a göre sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumlarının görev yaptıkları okul türüne göre farklılaştığı ve bu farkın özel okullarda çalışan sınıf öğretmenleri lehine olduğu bulunmuştur [$t_{(335)}=3,88$; $p<.001$]. Özel okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=4,22$) değerler eğitimine ilişkin tutumları devlet okullarında çalışan öğretmenlere ($\bar{X}=3,86$) göre daha olumludur.

Tablo 11 Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre ANOVA Testi Analizi Sonuçları (N=337)

Puan	Çalışılan ilçe	Betimsel İst.			ANOVA		Scheffe
		n	\bar{x}	Ss	F	p	
Değerler Eğitimi	Bağcılar	204	3,93	0,67	0,94	0,392	-
	Bahçelievler	89	3,86	0,63			
	Bakırköy	44	4,02	0,56			

* $p<.05$

Tablo 11’de sınıf öğretmenlerinin, görev yaptıkları okulun bulunduğu ilçeye bağlı olarak değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F_{(2; 334)}=0,94$; $p>.05$].

Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutum Düzeyleri

Okul yöneticilerinin değerler eğitimi tutumlarına ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 12’ de yer almaktadır.

Tablo 12 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimi Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları (N=107)

Puan	\bar{x}	ss	Katılma Düzeyi
Değerler Eğitimi	4,10	0,50	Katılıyorum

Tablo 12’de görüleceği gibi çalışmaya katılan okul yöneticilerinin çalıştıkları okullarda uygulanan değerler eğitimine ilişkin tutum puanları $\bar{X}=4,10\pm 0,50$ olarak, ‘Katılıyorum’ düzeyinde hesaplanmıştır. Bu değer, en üst düzeyde olmasa da okul yöneticilerinin okullarda uygulanan değerler eğitimini oldukça olumlu algıladıklarını göstermektedir.

Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutumları Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Mesleki Kıdem, Okulda Çalıştığı Süre, Eğitim Düzeyi, Görev Yaptığı Okul Türü Ve Görev Yapılan İlçe Değişkenlerine Göre Farklaşıp Farklaşmadığının İncelenmesi

Tablo 13 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	Cinsiyet	Betimsel İst.			t-test		
		N	\bar{x}	ss	T	sd	p
Değerler Eğitimi	Kadın	36	4,09	0,53	0,20	105	0,844
	Erkek	71	4,11	0,50			

* $p<.05$

Tablo 13’te görüldüğü üzere, kadın ve erkek ilkökul yöneticilerinin, değerler eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(105)}=0,20$; $p>.05$]. Ortalama puanlar göz önüne alındığında, erkek ve kadın okul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin tutumlarının birbirine son derece yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 14 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	Yaş	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis H			M-W
		N	Sıra Ort.	X ²	sd	p	
Değerler Eğitimi	22-30 yaş (1)	15	74,00	12,73	2	0,002**	1 ile 2, 3
	31-40 yaş (2)	61	56,12				2 ile 3
	41-50 yaş (3)	31	40,15				

**p<.01

Tablo 14'e göre okul yöneticilerinin, yaşa bağlı olarak değerler eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$X^2_{(2)}=12,73$; $p<.01$]. Hangi yaş grupları arasında anlamlı fark olduğunu bulmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; 22-30 yaş grubundaki yöneticilerin (Sıra Ortalaması=74,00) değerler eğitimine ilişkin tutumları diğer iki grup yöneticiden daha yüksek; 31-40 yaş grubundaki yöneticilerin (Sıra Ortalaması=56,12) ise 41-50 yaş grubundaki yöneticilerden (Sıra Ortalaması=40,15) daha yüksektir/olumludur.

Tablo 15 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	Medeni durum	Betimsel İst.			Mann-Whitney U	
		n	Sıra Ort.	Sıralar Top.	Z	p
Değerler Eğitimi	Bekâr	23	50,59	1163,50	-0,60	0,551
	Evli	84	54,93	4614,50		

*p<.05

Tablo 15'ten görüleceği üzere, bekâr ve evli okul yöneticilerinin, değerler eğitimine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$Z=-0,60$; $p>.05$]. Bekâr ve evli okul yöneticilerinin değerler eğitimi tutum düzeyleri benzerdir.

Tablo 16 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	Mesleki kıdem	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis H			M-W
		N	Sıra Ort.	X ²	sd	p	
Değerler Eğitimi	1-10 yıl (1)	53	59,62	6,77	2	0,034*	1, 2 ile 3
	11-15 yıl (2)	36	60,00				
	16-20 yıl (3)	18	37,22				

*p<.05

Tablo 16'ya göre okul yöneticilerinin, mesleki kıdeme bağlı olarak değerler eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$X^2_{(2)}=6,77$; $p<.05$]. Hangi kıdem grupları arasındaki anlamlı farkı bulmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; 1-10 yıl (Sıra Ortalaması=59,62) ve 11-15 yıl (Sıra Ortalaması=60,00) mesleki kıdemi olan ilkökul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları, 16-20 yıl kıdemi olan yöneticilerden (Sıra Ortalaması=37,22) daha yüksektir/olumludur.

Tablo 17 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Okuldaki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	Okulda çalışma süresi	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis H			M-W
		N	Sıra Ort.	X^2	sd	p	
Değerler Eğitimi	1-5 yıl (1)	76	58,01	5,11	2	0,048*	1 ile 3
	6-10 yıl (2)	19	50,08				
	11 yıl ve üstü (3)	12	39,02				

* $p<.05$

Tablo 17'ye göre okul yöneticilerinin, şu anki okuldaki çalışma süresine bağlı olarak değerler eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$X^2_{(2)}=5,11$; $p<.05$]. Hangi süre grupları arasındaki farkı bulmak için uygulanan post-hoc Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; okulda 1-5 yıldır çalışan (Sıra Ortalaması=58,01) ilkökul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları, okulda 11 yıl ve üstü bir süredir çalışan yöneticilerden (Sıra Ortalaması=39,02) daha yüksektir/olumludur.

Tablo 18 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	Eğitim düzeyi	Betimsel İst.			Mann-Whitney U	
		n	Sıra Ort.	Sıralar Top.	Z	p
Değerler Eğitimi	Lisans	90	55,01	4951,00	-0,78	0,437
	Yüksek Lisans	17	48,65	827,00		

* $p<.05$

Tablo 18'de görüldüğü üzere, ilkökul yöneticilerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumları eğitim düzeylerine bağlı olarak farklılaşmamaktadır [$Z=-0,78$; $p>.05$]. Lisans ve yüksek lisans mezunu olan ilkökul yöneticilerinin değerler eğitimine yönelik tutumları birbirine benzerdir.

Tablo 19 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	Okul türü	Betimsel İst.			Mann-Whitney U	
		N	Sıra Ort.	Sıralar Top.	Z	p
Değerler Eğitimi	Devlet Okulu	80	54,44	4355,00	-0,25	0,802
	Özel Okul	27	52,70	1423,00		

* $p < .05$

Tablo 19'a göre devlet ve özel okullarda görev yapan ilkököl yöneticilerinin, değerler eğitimine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$Z = -0,25$; $p > .05$]. Devlet ve özel okullarda görev yapan ilkököl yöneticilerinin değerler eğitimi tutum düzeyleri benzerdir.

Tablo 20 Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Analizi Sonuçları (N=107)

Puan	İlçe	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis H			M-W
		N	Sıra Ort.	X^2	sd	p	
Değerler Eğitimi	Bağcılar	40	55,10	2,56	2	0,278	-
	Bahçelievler	18	48,56				
	Bakırköy	49	51,02				

* $p < .05$

Tablo 20'ye göre; ilkököl yöneticilerinin, görev yaptıkları okulun bulunduğu ilçeye bağlı olarak da değerler eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur [$X^2_{(2)} = 2,56$; $p > .05$].

Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin okullarda uygulanan değerler eğitimine ilişkin tutum puanları olarak, 'Katılıyorum' düzeyinde hesaplanmıştır. Bu da en üst düzeyde olmasa da sınıf öğretmenlerinin okullarda uygulanan değerler eğitimini olumlu algıladıklarını göstermektedir. Meydan (2012), "İlköğretim Okullarında Değerler ve Karakter Eğitimi" adlı doktora çalışmasında; öğretmenlerin okullarda değerler eğitimini destekledikleri sonucu, burada elde edilen sonucu desteklemektedir. Selçuk (2016), "Okullarda Değerler Eğitimi Uygulamalarının Verimliliği" adlı çalışması sonucunda görülen; Türkiye'de okulların değerler eğitimi ile ilgili her türlü çalışmayı desteklemesi, materyal ve etkinliklerin paylaşılması ve paylaşılan bu etkinliklerin pozitif olduğu sonucu da buradaki sonucu desteklemektedir.

Kadın ve erkek sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Kadın ve erkek sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları neredeyse aynı düzeydedir. Batmaca (2016), "Sınıf Öğretmenlerinin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlerin Öğretimine İlişkin Görüşleri" adlı çalışmasında; ilkököl öğretmenlerinin dördüncü sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan ahlaki değerlerin öğrencilere kazandırılmasına yönelik düşüncelerin, cinsiyete göre önemli bir fark olmadığı

sonucu da buradaki sonucu desteklemektedir. Bozdaş'ın (2013) "Öğretmenlerin Mesleklerine Adanmışlık Düzeyleri İle Değerler Eğitimi Uygulama Düzeyleri Arasındaki İlişki" adlı çalışmada elde ettiği "Cinsiyete göre sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi uygulama düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır" sonucu da buradaki sonucu desteklemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin, yaşlarına bağlı olarak değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında da anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Mesleğe yeni başlayan veya meslekte belirli bir kıdeme sahip öğretmenlerin, değerler eğitimi tutumlarının benzerlik göstermesi kişinin yaşının, sergileyeceği tutumda etkisinin olmadığı sonucunu ortaya çıkarabilir. Bekâr ve evli sınıf öğretmenlerinin sahip oldukları değerler eğitimi tutumları arasında önemli bir fark bulunamamıştır. Bekâr ve evli sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları birbirine benzerdir. Bu sonuca bakıldığında medeni durum ile kişinin sahip olduğu değerler eğitimi tutumunun arasında anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin, meslekte sahip oldukları kıdeme bağlı olarak, değerler eğitimi tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Hangi kıdem grupları arasında fark olduğunu ortaya çıkarmak için yapılan Post-Hoc Scheffe testi sonucuna göre; 1-10 yıllık tecrübesi olan öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin tutum puanları 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki tecrübesi olan öğretmenlerden daha yüksektir. Batmaca (2016), "Sınıf Öğretmenlerinin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlerin Öğretimine İlişkin Görüşleri" adlı yüksek lisans çalışmasında; sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin, meslekte sahip oldukları kıdeme göre anlamlı bir fark göstermediği sonucu, bu çalışmada elde edilen sonuçla farklılık göstermektedir. Bu farklılığın nedeni de öğretmenlerin yaşamış olduğu çevreye, zamana, yaşam koşullarına vb. değişkenlere göre farklılık göstermesi söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumları eğitim düzeylerine göre farklılaşmamaktadır. Lisans ve yüksek lisans mezunu sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları birbirine benzerdir. Okulda çalışma süresine bağlı olarak değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitimi tutumlarının görev yaptıkları okul türüne göre farklılaştığı ve bu farkın özel okullarda çalışan sınıf öğretmenleri lehine olduğu bulunmuştur. Özel okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumları, devlet okullarında çalışan öğretmenlere göre daha olumludur. Görev yaptıkları okulun bulunduğu ilçeye bağlı olarak değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Okul yöneticilerinin okullarda uygulanan değerler eğitimini oldukça olumlu algıladıklarını göstermektedir. Kadın ve erkek ilköğretim yöneticilerinin, değerler eğitimine ilişkin tutumları arasında önemli bir farklılık yoktur. Ortalama puanlara bakıldığında, kadın ve erkek okul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin tutumlarının birbirine son derece yakın olduğu görülmektedir. Yaşa bağlı olarak değerler eğitimine yönelik tutumları arasında önemli bir fark olduğu görülmüştür. Hangi yaş grupları arasında anlamlı fark olduğunu bulmak üzere yapılan Post-Hoc Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; 22-30 yaş grubundaki yöneticilerin değerler eğitimine ilişkin tutumları diğer iki grup yöneticiden daha yüksek; 31-40 yaş grubundaki yöneticilerin ise 41-50 yaş grubundaki yöneticilerden daha yüksektir/olumludur. Bekâr ve evli okul yöneticilerinin, değerler eğitimine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Bekâr ve evli okul yöneticilerinin değerler eğitimi tutum düzeyleri benzerdir. Mesleki kıdeme bağlı olarak değerler eğitime yönelik tutumları arasında önemli bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi kıdem grupları arasında olduğunu bulmak üzere yapılan Post-Hoc Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; 1-10 yıl ve 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip olan ilkökul yöneticilerinin değerler eğitimi tutumları, 16-20 yıl kıdemi olan yöneticilerden daha yüksektir/olumludur.

İlkokul yöneticilerinin, şu anki okuldaki çalışma süresine bağlı olarak değerler eğitime yönelik tutumları arasında önemli bir farklılık olduğu görülmüştür. Hangi süre grupları arasında anlamlı fark olduğunu bulmak üzere yapılan Post-Hoc Mann-Whitney U testinin sonucuna göre; okulda 1-5 yıldır çalışan ilkökul yöneticilerinin değerler eğitimi tutumları, okulda 11 yıl ve üstü bir süredir çalışan yöneticilerden daha yüksektir/olumludur.

İlkokul yöneticilerinin, değerler eğitime ilişkin tutumları eğitim düzeylerine bağlı olarak farklılaşmamaktadır. Lisans ve yüksek lisans mezunu olan ilkökul yöneticilerinin değerler eğitime yönelik tutumları birbirine benzerdir. Devlet ve özel okullarda görev yapan ilkökul yöneticilerinin, değerler eğitime ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Devlet okulunda görev yapan ilkökul yöneticisi ile özel okulda görev yapan ilkökul yöneticilerinin değerler eğitimi tutum düzeyleri benzerdir/yakındır. İlkokul yöneticilerinin, görev yaptıkları okulun bulunduğu ilçeye bağlı olarak da değerler eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Uygulayıcılar İçin Öneriler

Yapılan bu çalışma; sınıf öğretmenlerinin okullarda uygulanan değerler eğitimi olumlu algıladıklarını göstermektedir. Ancak bu seviyenin en yüksek düzeye çıkabilmesi için, sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi alanında hizmet içi eğitime alınmaları sağlanabilir. MEB tarafından öğretmenlerin değerler eğitimi ve değerler eğitime ilişkin davranışlarını geliştirici çalıştaylar düzenlenebilir. Eğitim fakültelerinde değerler eğitiminin önemi ve öğrencilere kazandırılması adı altında ayrı bir ders konulabilir ve bu ders teorik değil uygulamalı olarak öğretmen adaylarına verilebilir. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi okullarda ve sınıflarında yaşatacak uygulanabilir müfredatlar geliştirilebilir.

Sınıf öğretmenlerinin, değerler eğitime ilişkin tutumlarının görev yaptıkları okul türüne göre farklılaştığı ve bu farkın özel okullarda çalışan sınıf öğretmenleri lehine olduğu bulunmuştur. Buradan özel okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitim şartlarının daha iyi olduğu düşünülerek, devlet okullarındaki fiziki şartların da iyileştirilmesi için çalışmalar yapılabilir.

Okul yöneticilerinin okullarda uygulanan değerler eğitimi oldukça olumlu algıladıklarını göstermektedir. Bu seviyenin en düzeye çıkabilmesi için, okul yöneticilerinin değerler eğitimi alanında hizmet içi eğitime alınmaları sağlanabilir. MEB tarafından okul yöneticilerinin değerler eğitimi ve değerler eğitime ilişkin davranışlarını geliştirici çalıştaylar düzenlenebilir. Yöneticiliğe atanmadan önce yöneticilik için verilecek kurs, seminer veya hizmet içi eğitimde, değerler eğitiminin önemi ve değerler eğitiminin öğrencilere, öğretmenlere ve velilere kazandırılması adı altında ayrı bir ders konulup, bu ders teorik olarak değil uygulamalı olarak yönetici adaylarına verilebilir. Yöneticilerin değerler eğitimi okullarda yaşatacak müfredatlar uygulanabilir ve geliştirilebilir.

Aynı okulda 1-5 yıldır çalışan ilkökuller yöneticilerinin değerler eğitimi tutumları, 11 yıl ve üstü bir süredir çalışan yöneticilerden daha yüksektir/olumludur. Bu sonuca göre yöneticilerin aynı okulda uzun yıllar çalışmasını engelleyecek uygulamalar getirilebilir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Değerler eğitimi tutum uygulamalarında sadece ilkökullerde görev yapan yöneticiler ve ilkökuller öğretmenleri değil; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan tüm öğretmenlere ve yöneticiler dâhil edilebilir. Bu çalışma sadece İstanbul ilinde yapılmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda örneklem daha geniş tutulabilir. Sadece ilkökuller yöneticilerine ve sınıf öğretmenlerine yönelik yapılan bu çalışma; daha sonra velilere ve öğrencilere yönelik de uygulanabilir. İlkokul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarının incelenmesi konusu farklı değişkenler açısından incelenebilir. Bu çalışma nicel çalışmadır; nicel ve nitel çalışma birlikte yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Altan, M.Z. (2011). Çoklu Zeka Kuramı ve Değerler Eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 4(1), 1-55.
- Atabey, D. (2014). *Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Sosyal Değerler Eğitimi Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Sosyal Değerler Kazanımına Etkisinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Batmaca, M.K.(2016). *Sınıf Öğretmenlerinin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlerin Öğretimine İlişkin Görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Baysal, N. (2013). *Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğretmenler Yönüyle Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Bozdaş, Ş. (2013). *Öğretmenlerin Mesleklerine Adanmışlık Düzeyleri ile Değerler Eğitimi Uygulama Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(1).
- Cooper, D. (2014). *Character Education: A Study Of An Elementary School Leadership Academy*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Wilmington University, North Carolina, 1-196.
- Çengelci, T. ve Yaşar, Ş. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi İlişkin Bir Durum Çalışması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl: 3, Sayı: 9, 1-84.

- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Cilt 1, Sayı 1, 79-96.
- Erdem, A.R. (2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur : Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli. 1, 4, 55-72.
- Fraenkel, J. R. (1977). *How to Teach about Values: An Analytic Approach*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477.
- Kıncal, R. (2007). *Vatandaşlık Bilgisi (2. Bs.)* Ankara : Nobel Yayınları.
- MEB (2018). *MEB Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı* (İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar), Ankara
- Meydan, H. (2012). *İlköğretim Okullarında Değerler ve Karakter Eğitimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Öztürk, D. (2016) Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1-76.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: The Free Press.
- Sapsağlam, Ö. ve Ömeroğlu, E. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Programlarında Değerler Eğitimine Yer Verme Düzeylerinin Belirlenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*. 3 (1), 1-91.
- Schaefer, M.P. (2012). *Determining Methods For Teaching Character Education In Elementary Schools*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Northcentral University, Arizona.
- Selçuk, E.(2016), *Okullarda Değerler Eğitimi Uygulamalarının Verimliliği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şimşek, H. (2011). *Necmettin Tozlu'da insan, değer ve aile üçgeninde eğitsel idealler*. V. Taşdelen, A. Yayla & A. Karaca (Ed.) Eğitimden Felsefeye: Necmettin Tozlu Armağanı İçinde, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 148-149.
- Vatansever Bayraktar, H. ve Işık A. (2017). İlkokul Öğrencilerinin Demokratik Değerlere İlişkin Tutumları. YEAUK, 2017, Uluslararası Katılımla Yükseköğretimde Eğitim Araştırma ve Uygulama Kongresi, Kongre Bildiri Özet Kitabı, 61.
- Yaşaroğlu, C. (2014). *Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. The Journal of Academic Social Science Studies, 27(1), 503-515.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Özgür Yayınları, İstanbul, 221.